

We Lwowie dnia 3. maja 1900.

Aleg. 200

Sprawozdanie

komisji górniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 17. listopada r. 1899 l. W. 76.960 przedkłada czynności podjęte celem uzupełnienia nauki górnictwa, tak w wyższych zakładach naukowych jak w niższych, oraz czynności i wydatki poniesione w celu udzielenia przedsiębiorstwom górniczym pomocy płynącej z naukowych badań i prac. Bezpośredniej pomocy przemysłowcom w formie jakiegokolwiek subwencji, pożyczki czy remuneracyi za wykonane roboty, Wydział krajowy od dłuższego szeregu lat już nie udziela.

I.

Starania podjęte celem uzupełnienia nauki górnictwa w wyższych zakładach naukowych w kraju polegają na tem, aby w myśl rezolucyi Sejmu krajowego z dnia 13. lutego 1894 c. k. Rząd w lwowskiej c. k. Szkole politechnicznej nie ograniczył się do utworzonej nadzwyczajnej katedry encyklopedyi górnictwa, górnictwa nafty i wosku ziemnego i głębokich wierceń, ale przedmiot nauki rozszerzył wykładem o machinach górniczych i wiertnictwie górnictwem, uzupełnił potrzebnymi ćwiczeniami i nauką rysunków — jednym słowem, aby urządzono istotny do wszelkich wymogów pracy w kopalniach przygotowujący i uprawniający Wydział górniczy.

Starania Wydziału krajowego o ziszczenie tej tylokrotnie powtórzonej rezolucyi, komisya w zupełności aprobuje; większy zaś nacisk odtąd położyć należy i z tego powodu, że i w Radzie państwa w Wiedniu odpowiedni tej rezolucyi postawiono wniosek, a więc sprawą tą Reprezentacya krajów zajmować się niezawodnie będzie.

Nie uzyskaliśmy jeszcze tego żądania, a wzrastające ciągle potrzeby przemysłu wskazują inne braki w dzisiejszem nauczaniu czy też w jego programie. — Wykłady o głębokich wierceniach, jedyne podobno w Europie na tutejszej Politechnice i którym nie skądinąd nie zarzucamy, są tak skąpo zaopatrzone, że nie ma tu miej-

sca ani środków na żadne doświadczenia, a więc niema możności dawania fachowych orzeczeń co do wartości proponowanych wynalazków.

Dotacya dla Muzeum górnictwa i kopalń nafty i wosku ziemnego jest najmniejszą, jaką c. k. Rząd udziela dla katedr Wyższych zakładów naukowych — a w ten sposób udotowane wykłady nie przynoszą krajowemu przemysłowi tej korzyści, którą profesor dać pragnie, której się od niego spodziewają. Należałoby przedstawić c. k. Rządowi, że urządzenie stacyi doświadczalnej dla przyrządów i narzędzi wiertniczych przy c. k. Szkole politechnicznej stało się już dziś potrzebą naszego kraju i przemysłu, tembardziej powinno mieć miejsce, że te doświadczenia mogą wpłynąć dodatnio na zasób wiedzy słuchaczy i na ogólny postęp nauki. Skoro kosztem kraju utrzymywana krajowa stacya doświadczalna dla produktów naftowych może być zawsze używaną dla celów, któreby władze rządowe uważały za potrzebne, to i c. k. Rząd ze swej strony powinienby urządzić stacyę doświadczalną dla pracy wiertniczej, z którejby przedsiębiorcy nasi korzystać mogli.

Wdrożone z reprezentacyą m. Krakowa i dyrekyą c. k. Szkoły przemysłowej tamże, rokowania o utworzenie górnictwo-technicznego oddziału nie doprowadziły jeszcze do rezultatu, któryby Wysokiemu Sejmowi mógł Wydział krajowy przedłożyć, ale nie powinny być zaniechane, bo odpowiadają ważnej potrzebie całego okręgu krakowskiego.

Krajowa szkoła górnicza i wiertnicza w Borysławiu rozwija się, dzięki subwencyi c. k. Rządu i pod okiem miejscowej kuratoryi, prawidłowo. Istotną jej potrzebą jest odpowiedni budynek, bez którego ani zbiorów tworzyć, ani dobrze rysunków wykładać, ani nawet domowego porządku zachować nie można. — Wydział krajowy nie przedłożył jednak w tym względzie żadnego wniosku i sprawa ta obecnie załatwioną być nie może. — Zasiłki udzielane uczniom tej szkoły, którzy zachowaniem się i pilnością w naukach na to zasługują, są analogiczne zasiłkom uczniów innych szkół przemysłowych w kraju.

Słuchacze akademii górniczych za granicą i słuchacze kursów górniczych we Lwowie otrzymują zasiłki na studia lub wycieczki tylko wówczas, jeśli odpowiadają wszystkim ogólnym warunkom otrzymania stypendyum i specjalnie naukom górniczym się oddają.

II.

Geologiczno-górniczne badania naukowe zarówno jak techniczno-chemiczne są zarządzane z myślą o przyniesieniu istotnej pomocy przedsiębiorstwom górniczym, przy szczególnem uwzględnieniu przemysłu naftowego, ale bez wyłączenia, któraby już dziś usprawiedliwioną nie była. — Stały jest postęp w układzie i wydaniu geologicznego atlasu kraju i komisya mniema, że tak jak śmierć p. Bieniasza nie powinna była spowodować przerwy w tem wydawnictwie i dobrze Wydział krajowy zrobił, poucając napisanie tekstu do tych map p. Łomnickiemu, tak samo i zwłoka w wydaniu map środkowej części Karpat, powinna być usunięta, choć by kosztem ponownego opracowania tego terenu. Przecie istotną korzyść atlas geologiczny przyniesie dopiero z chwilą ukończenia całości.

Komisya też uznaje za zupełnie dobrą myśl opracowania mapy szczegółowej o skali 1 : 50.000 całego Szląsko-Polskiego węglowego zagłębia i jest bardzo dobrze, że nie pozostaniemy w tyle za rządem pruskim, który w Paruszowicach zarządził najgłębsze w świecie wiercenie (2002 m. głębokości), ani za rządem rosyjskim, jeśli on, wskutek petycyi zjazdów górniczych w Warszawie, zarządzi badanie z wierceniami,

czy bez wierceń, części tego zagłębia w obrębie jego terytorium. — I u nas chęć poszukiwań za węglem ożywiła się — mamy przedsiębiorstwo francuskie, które koło Szczakowy prowadzi głębsze wiercenie — mamy konsorcjum wiedeńskie, co z pomyslnym rezultatem prowadzi analogiczne roboty u granic Szlązka i odsełania znaczne, dotychczas nieznanne pokłady węgla kamiennego, zatem bardzo byłoby dobrze, by naszym staraniem wyszła mapa całości terenu, — obraz zebranych po dziś spostrzeżeń. Koncentrujące się w zachodniej części największe nasze przedsiębiorstwa górnicze i wielkie nadzieje rokujące poszukiwania wymagają ciągłej opieki i bliskości siedziby wyższych c. k. władz górniczych.

Geologiczno-agronomiczne badania pewnych okolic kraju nie wyszły jeszcze ze stadyum prac próbnych, i zajmują się niemi połączone sekcye geologiczna i agronomiczna komisji fizyograficznej w Krakowie; nie wydano też na nie nic w tym roku z funduszków w rubryce XV. na cele górnicze przez Wysoki Sejm przeznaczonych.

W technologiczno-chemicznych badaniach produktów naftowych brał udział, oprócz kierownika krajowej stacji doświadczalnej p. Załozieckiego i pracującego u niego p. Ostrejki, także i asystent katedry chemii technologicznej c. k. Szkoły politechnicznej p. Dziewoński, wykonując szereg analiz surowców nafty krajowej. Analiz gazów z kopalni wosku ziemnego, jak to wynika ze sprawozdania Wydziału krajowego, dotychczas nie podjęto.

Z przedłożonego wykazu naukowych prac, podjętych dla postępu przemysłu górniczego, widać, że uwaga Wydziału krajowego jest skierowaną na wszystko, co temu przemysłowi ma wyjść na korzyść; rzeczą przedsiębiorców jest i będzie, korzyści te wyciągnąć, lub szersze pole działania wskazać. W preliminowanym na rok 1900 budżecie krajowym w pozycyi 287 do 294 wskazuje Wydział krajowy fundusze potrzebne dla dalszego tych spraw prowadzenia, które Wysoki Sejm niezawodnie przyzwoli.

III.

Oprócz wymienionych w sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 17. listopada 1899 czynności, zajmował się jeszcze Wydział krajowy sprawą tariff kolejowych dla produktów naftowych, a mianowicie na dzień 20. stycznia b. r. zwołał ankietę dla przeciwdziałania zamierzonemu przez c. k. Ministerstwo kolejowe podwyższeniu tariffy przewozowej dla ropy i nafty na kolejach państwowych. Memoryału do c. k. Rządu nie wysłano, co komisya z ubolewaniem podnosi.

Komisya uważa nadto za wskazane zwrócić uwagę c. k. Rządu na istotne niebezpieczeństwo i na straty materyalne, które ludność ponosi przez wprowadzanie do handlu, bez należytej kontroli, lichych gatunków nafty, otrzymywanych przeważnie przez zmieszanie olejów solarowych z benzyną. Zwrócił już na to uwagę c. k. Rządu poseł Dr. Bednarski w interpelacyi z dnia 25. kwietnia i środki zaradcze na to leżą w zakresie działania c. k. Władz rządowych.

Jeśli więc Wydział krajowy, jak to zaznaczyliśmy na początku naszego sprawozdania, nie udziela przemysłowcom naftowym bezpośredniej pomocy w formie jakiegokolwiek subwencyi, pożyczki czy zwrotu kosztów, to zdaniem komisji powinien zajmować się wszystkimi temi sprawami ogólnej natury i ogólnego znaczenia; które dotyczą ogółu przemysłowców naftowych i przechodzą siły i zakres działania pojedynczych osób lub przedsiębiorstw. Jako taką czynność Wydziału krajowego uważamy starania, aby wyższe władze rządowe były dobrze i w należytych czasie o oddziaływaniu zamierzonych przez nie ustaw i przepisów informowane, utrzymywanie stałej

ewidencji obowiązujących lub projektowanych ceł i taryf przewozowych dla naftowych produktów i t. p.

Z tych powodów komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych Sejm przyjmuje do wiadomości.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby nie przestając opiekować się rozwojem krajowego przemysłu naftowego, urządził przy krajowym biurze kolejowem oddział dla taryf opłacanych przez produkta naftowe na kolejach, tak w obrębie Monarchii, jak i w tych krajach, dokąd te produkta bywają wysyłane.

Przewodniczący:

Gorayski.

Sprawozdawca:

Wiśniewski.